

Oikeustapauskokoelma

Asia C-118/22

NG

vastaan

Direktor na Glavna direksia "Natsionalna politsia" pri Ministerstvo na vatreshnite raboti - Sofia

(Varhoven administrativen sadin esittämä ennakkoratkaisupyyntö)

Unionin tuomioistuimen tuomio (suuri jaosto) 30.1.2024

Ennakkoratkaisupyyntö – Luonnollisten henkilöiden suojele henkilötietojen käsittelyssä rikosten torjumista varten – Direktiivi (EU) 2016/680 – 4 artiklan 1 kohdan c ja e alakohta – Tietojen minimointi – Säilyttämisen rajoittaminen – 5 artikla – Asianmukaiset määräajat poistamista tai säilyttämisen tarpeellisuuden säännöllistä tarkistamista varten – 10 artikla – Biometrinen ja geneettisten tietojen käsittely – Ehdoton välttämättömyys – 16 artiklan 2 ja 3 kohta – Oikeus poistamiseen – Käsittelyn rajoittaminen – Euroopan unionin perusoikeuskirjan 52 artiklan 1 kohta – Lainvoimaisesti tuomittu ja myöhemmin rehabilitoitu luonnollinen henkilö – Tietojen säilyttämistä kuolemaan saakka koskeva määräaika – Poistamista tai käsittelyn rajoittamista koskevan oikeuden puuttuminen – Oikeasuhteisuus

Jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentäminen – Luonnollisten henkilöiden suojele henkilötietojen käsittelyssä rikosasiassa – Direktiivi 2016/680 – Virallisen syytteen alaisesta tahallisesta rikoksesta lainvoimaisesti tuomittujen henkilöiden henkilötietojen ja etenkin biometrinen ja geneettisten tietojen säilyttäminen – Kansallinen säännöstö, jonka mukaan näitä tietoja säilytetään rekisteröidyn kuolemaan saakka myös silloin, kun hänet on rehabilitoitu – Kyseisen säilyttämisen tarpeellisuuden säännöllistä tarkistamista koskevan velvollisuuden puuttumista ei voida hyväksyä – Tietojen poistamista tai käsittelyn rajoittamista koskevan oikeuden puuttumista ei voida hyväksyä

(Euroopan unionin perusoikeuskirjan 7 artikla, 8 artikla ja 52 artiklan 1 kohta; Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2016/680 johdanto-osan 26 perustelukappale, 4 artiklan 1 kohdan c ja e alakohta, 5 ja 10 artikla, 13 artiklan 2 kohdan b alakohta sekä 16 artiklan 2 ja 3 kohta)

(ks. 39, 41–45, 48–52, 59–61 ja 66–72 kohta sekä tuomiolauselma)

Tiivistelmä

Unionin tuomioistuimen suuri jaosto, joka käsittelee Varhoven administrativen sadin (ylin hallintotuomioistuin, Bulgaria) esittämää ennakkoratkaisupyyntöä, lausuu direktiivin 2016/680¹ kannalta ajallisista rajoituksista, jotka koskevat sellaisten henkilöiden, joiden osalta on annettu lainvoimainen rikostuomio, henkilötietojen säilyttämistä rikosten torjumista varten.

NG merkittiin poliisin rekisteriin perätöntä lausumaa koskevassa tutkintamenettelyssä. Kyseisen tutkintamenettelyn päätteeksi NG:tä vastaan nostettiin syyte ja hänet todettiin syylliseksi tähän rikokseen ja tuomittiin yhden vuoden ehdolliseen vankeusrangaistukseen. Rangaistuksen suoritettuaan NG rehabilitoitiin.

Tämän rehabilitoinnin perusteella NG esitti pyynnön hänen merkintänsä poistamiseksi poliisin rekisteristä. Tämä pyyntö hylättiin sillä perusteella, että lainvoimainen rikostuomio ei kuulu edes rehabilitaation tapauksessa kansallisessa oikeudessa tyhjentävästi lueteltuihin tällaista poistamista koskeviin perusteisiin. Koska NG:n tästä päätöksestä nostama kanne hylättiin, hän haki muutosta ennakkoratkaisua pyytäneeltä tuomioistuimelta ja väitti, että direktiivistä 2016/680 seuraa, että henkilötietoja ei saa säilyttää loputtomiin. NG:n mukaan näin on kuitenkin tosiasiallisesti silloin, kun rekisteröity ei voi koskaan saada poistetuiksi henkilötietoja, jotka on kerätty sen rikoksen yhteydessä, josta hänet on lainvoimaisesti tuomittu, edes silloin, kun hän on suorittanut rangaistuksensa ja hänet on rehabilitoitu.

Unionin tuomioistuimelle esitettiin siis tässä tilanteessa ennakkoratkaisukysymys siitä, onko direktiivi 2016/680,² luettuna Euroopan unionin perusoikeuskirjan³ 7 ja 8 artiklan valossa, esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan poliisiviranomaisten on säilytettävä rikosten ennalta estämistä, tutkimista, paljastamista tai rikoksiin liittyviä syytetoimia tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten henkilötietoja ja etenkin biometrisiä ja geneettisiä tietoja henkilöistä, joiden osalta on annettu lainvoimainen rikostuomio virallisen syytteen alaisesta tahallisesta rikoksesta, asianomaisen henkilön kuolemaan saakka, myös silloin, kun hänet on rehabilitoitu, antamatta hänelle oikeutta kyseisten tietojen poistamiseen tai tarvittaessa niiden käsittelyn rajoittamiseen.

Unionin tuomioistuin vastaa tuomiossaan tähän kysymykseen myöntävästi.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

Ensimmäiseksi unionin tuomioistuin toteaa, että direktiivissä 2016/680 vahvistetaan yleiset puitteet, joilla voidaan taata muun muassa se, että henkilötietojen säilyttäminen ja erityisesti sen kesto rajoitetaan siihen, mikä on tarpeen henkilötietojen säilyttämistarkoitusten toteuttamista varten, samalla kun jäsenvaltioiden tehtäväksi annetaan määrittää näitä puitteita noudattaen ne konkreettiset tilanteet, joissa rekisteröidyn perusoikeuksien suojaaminen edellyttää näiden

¹ Luonnollisten henkilöiden suojelusta toimivaltaisten viranomaisten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä rikosten ennalta estämistä, tutkimista, paljastamista tai rikoksiin liittyviä syytetoimia tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja neuvoston puitepäätöksen 2008/977/YOS kumoamisesta 27.4.2016 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/680 (EUVL 2016, L 119, s. 89).

² Erityisesti direktiivin 2016/680 4 artiklan 1 kohdan c ja e alakohta, luettuna yhdessä sen 5 ja 10 artiklan, 13 artiklan 2 kohdan b alakohdan ja 16 artiklan 2 ja 3 kohdan kanssa.

³ Euroopan unionin perusoikeuskirjan 7 artiklassa vahvistetaan oikeus yksityis- ja perhe-elämän kunnioittamiseen ja sen 8 artiklassa oikeus henkilötietojen suojaan.

tietojen poistamista, ja se ajankohta, jona tiedot on poistettava. Kyseisessä direktiivissä ei sitä vastoin edellytetä, että jäsenvaltiot määrittävät henkilötietojen säilyttämisen ehdottomat ajalliset rajat, joiden ylittyessä henkilötiedot olisi poistettava automaattisesti.

Unionin tuomioistuin toteaa erityisesti aluksi, että direktiivin 2016/680 4 artiklan 1 kohdan c alakohdassa säädetään tietojen minimoinnin periaatteesta, jonka mukaan jäsenvaltioiden on säädettävä siitä, että henkilötiedot ovat asianmukaisia ja olennaisia eivätkä ne ole liian laajoja niihin tarkoituksiin, joita varten niitä käsitellään. Jäsenvaltioiden on lisäksi kyseisen direktiivin 4 artiklan 1 kohdan e alakohdan nojalla säädettävä siitä, että henkilötiedot säilytetään muodossa, josta rekisteröity on tunnistettavissa ainoastaan niin kauan kuin on tarpeen henkilötietojen käsittelytarkoitusten toteuttamista varten. Tässä yhteydessä jäsenvaltiot velvoitetaan mainitun direktiivin 5 artiklassa vahvistamaan muun muassa asianmukaiset määräajat henkilötietojen poistamista tai niiden säilyttämisen tarpeellisuuden säännöllistä tarkistamista varten. Se, että nämä määräajat ovat ”asianmukaisia”, edellyttää joka tapauksessa, että määräajat mahdollistavat tarvittaessa kyseisten tietojen poistamisen, jos niiden säilyttäminen ei ole enää tarpeen käsittelyn oikeuttaneiden tarkoitusten toteuttamista varten.

Direktiivin 2016/680 10 artiklassa, jolla säännellään erityisten henkilötietoryhmien ja muun muassa biometrinen ja geneettisten tietojen käsittelyä, sallitaan tällaisten tietojen käsittely ”vain, jos se on ehdottoman välttämätöntä”.

Direktiivin 2016/680 16 artiklan 2 kohdassa säädetään lopuksi oikeudesta henkilötietojen poistamiseen, jos käsittely rikkoo kyseisen direktiivin⁴ nojalla annettuja säännöksiä tai jos henkilötiedot on poistettava rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi.⁵ Siitä ilmenee, että tätä oikeutta tietojen poistamiseen voidaan käyttää muun muassa silloin, kun kyseessä oleva henkilötietojen säilyttäminen ei ole tai ei ole enää tarpeen niihin tarkoituksiin, joita varten näitä tietoja käsitellään, tai kun tietojen poistaminen on tarpeen kansallisessa oikeudessa tätä varten vahvistetun määräajan noudattamiseksi.

Toiseksi unionin tuomioistuin huomauttaa, että käsiteltävässä asiassa poliisin rekisterissä olevia henkilötietoja henkilöistä, joiden osalta on aloitettu rikosoikeudellinen menettely virallisen syytteen alaisesta tahallisesta rikoksesta, säilytetään yksinomaan operatiivista tutkintaa varten ja erityisesti niiden vertaamiseksi muihin tietoihin, joita on kerätty muita rikoksia koskevissa tutkimuksissa. Tältä osin on kuitenkin todettava, että käsite ”virallisen syytteen alainen tahallinen rikos” on erityisen yleinen ja se voi soveltua moniin rikoksiin niiden luonteesta ja vakavuudesta riippumatta. Kaikkiin niihin henkilöihin, jotka on lainvoimaisesti tuomittu tällaisesta rikoksesta, ei liity samansuuruista riskiä siitä, että he ovat osallisina muissa rikoksissa, mikä oikeuttaisi heitä koskevien tietojen yhdenmukaisen säilytysajan. Tietyissä tapauksissa on siis niin, että kun otetaan huomioon tehdyn rikoksen luonteen ja vakavuuden tai rikoksen uusimatta jättämisen kaltaiset tekijät, tuomitun aiheuttama riski ei välttämättä oikeuta häntä koskevien tietojen säilyttämistä tätä varten perustetussa poliisin kansallisessa rekisterissä hänen kuolemaansa saakka, joten säilytettyjen tietojen ja kyseessä olevan tavoitteen välillä ei enää ole tarpeellista yhteyttä. Tällaisissa tapauksissa tietojen säilyttäminen ei siis ole tietojen minimoinnin periaatteen mukaista ja ylittää sen ajan, joka on tarpeen henkilötietojen käsittelytarkoitusten toteuttamista varten.

⁴ Erityisesti sen 4, 8 tai 10 artiklan.

⁵ Direktiivin 2016/680 16 artiklan 3 kohdan mukaan kansallisessa oikeudessa on kuitenkin säädettävä siitä, että rekisterinpitäjä rajoittaa henkilötietojen käsittelyä niiden poistamisen sijaan, jos rekisteröity kiistää henkilötietojen paikkansapitävyyden eikä henkilötietojen paikkansapitävyyttä tai virheellisyyttä voida todentaa tai jos henkilötiedot on säilytettävä todistelua varten.

Siltä osin kuin kyseessä olevassa poliisin rekisterissä säilytettäviin henkilötietoihin kuuluu biometrisiä ja geneettisiä tietoja unionin tuomioistuin täsmentää tämän jälkeen, että tällaisten tietojen säilyttäminen henkilöistä, joiden osalta on jo annettu lainvoimainen rikostuomio, näiden henkilöiden kuolemaankin saakka, voi tosin olla ehdottoman välttämätöntä,⁶ jotta voidaan etenkin tarkistaa, ovatko nämä henkilöt mahdollisesti osallisina muissa rikoksissa, ja jotta näiden rikosten tekijät voidaan siis panna syytteeseen ja tuomita. Näiden tietojen säilyttämisen voidaan kuitenkin katsoa täyttävän tällaisen vaatimuksen ainoastaan, jos siinä otetaan huomioon lainvoimaiseen rikostuomioon johtaneen rikoksen luonne ja vakavuus tai muut olosuhteet, kuten erityinen asiayhteys, jossa tämä rikos on tehty, sen mahdollinen yhteys muihin vireillä oleviin menettelyihin taikka tuomitun henkilön tausta tai profiili. Kun – kuten kansallisessa oikeudessa pääasiassa säädetään – poliisin rekisteriin merkityt rekisteröityjen biometriset ja geneettiset tiedot säilytetään rekisteröityjen kuolemaan asti silloin kun heidän osaltaan on annettu lainvoimainen rikostuomio, tämän säilyttämisen soveltamisala on liian laaja niihin tarkoituksiin nähden, joita varten näitä tietoja käsitellään.

Unionin tuomioistuin toteaa lopuksi yhtäältä velvollisuudesta vahvistaa asianmukaiset määräajat,⁷ että määräaika voidaan pitää ”asianmukaisena” etenkin virallisen syytteen alaisesta tahallisesta rikoksesta lainvoimaisesti tuomittujen henkilöiden biometrinen ja geneettisten tietojen säilyttämisen osalta vain, jos siinä otetaan huomioon merkitykselliset olosuhteet, joiden johdosta tällainen säilytysaika voi olla tarpeen. Vaikka viittaus rekisteröidyn kuolemaan voi merkitä ”määräaika” säilytettyjen tietojen poistamista varten, tällaista määräaika voidaan siis pitää ”asianmukaisena” vain erityisissä olosuhteissa, jotka oikeuttavat sen asiaan kuuluvalla tavalla. Näin ei selvästikään ole silloin, kun tätä määräaika sovelletaan yleisesti ja erotuksetta kaikkiin lainvoimaisesti tuomittuihin henkilöihin. Jäsenvaltioiden on tosin päätettävä, onko näiden tietojen poistamisen tai niiden säilyttämisen tarpeellisuuden säännöllisen tarkistamisen osalta vahvistettava määräaikoja.⁸ Tällaista säännöllistä tarkistamista varten vahvistettujen määräaikojen ”asianmukaisuus” edellyttää kuitenkin, että määräajat mahdollistavat kyseessä olevien tietojen poistamisen, jos niiden säilyttäminen ei ole enää tarpeen. Tällainen vaatimus ei kuitenkaan täyty silloin, kun ainoa tapaus, jossa tällaisesta poistamisesta säädetään, on se, että rekisteröity kuolee.

Toisaalta direktiivin 2016/680 säännökset, joissa säädetään takeista niiden edellytysten osalta, jotka koskevat oikeutta tietojen poistamiseen ja oikeutta käsittelyn rajoittamiseen, ovat esteenä myös kansalliselle lainsäädännölle, jonka nojalla virallisen syytteen alaisesta tahallisesta rikoksesta lainvoimaisesti tuomittu henkilö ei voi käyttää näitä oikeuksia.

⁶ Ks. direktiivin 2016/680 10 artikla.

⁷ Ks. direktiivin 2016/680 5 artikla.

⁸ Ks. direktiivin 2016/680 5 artikla.